

บันทึก

เรื่อง ประวัติของกรมอัยการ และปัญหาที่ว่ากรมอัยการ
ควรสังกัดกระทรวงมหาดไทยหรือกระทรวงยุติธรรม

ประวัติของกรมอัยการ

(๑) ก่อน ร.ศ. ๑๑๒ ไม่ปรากฏว่ามีประกาศตั้งกรมอัยการเป็นหลักฐานมีแต่กฎหมายบางฉบับอ้างถึงกรมอัยการ เช่น พระราชบัญญัติจัดการในสนามสถิตยยุติธรรม ร.ศ. ๑๑๑ และพระราชบัญญัติตั้งศาลโปริสภา ร.ศ. ๑๑๑ ซึ่งกำหนดให้กรมอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ เป็นต้น เจ้าพนักงานกองกลางกระทรวงยุติธรรมทำการในหน้าที่ของกรมอัยการ ซึ่งแสดงว่ากรมอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรม

(๒) ใน ร.ศ. ๑๑๒ ได้ตั้งกรมอัยการขึ้นอีกรวมหนึ่งในกระทรวงยุติธรรมและได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอธิบดีกรมอัยการด้วย ให้มีหน้าที่เป็นทนายหลวง ว่าความแผ่นดินในศาลทั้งปวงในสนามสถิตยยุติธรรม และศาลกงสุลต่างประเทศ

(๓) อำนาจหน้าที่ของกรมอัยการเมื่อแรกตั้งขึ้นนี้จำกัดอยู่ในกรุงเทพฯ เท่านั้น ในหัวเมืองพระธรรมมุนีศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ บัญญัติให้ข้าหลวงเทศาภิบาลเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทยแล้วมีอำนาจตั้งพนักงานอัยการได้ และใน ร.ศ. ๑๑๖ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยตราข้อบังคับลักษณะการปกครองหัวเมืองขึ้นให้มีตำแหน่งอัยการเรียกว่า “ยกกระบัตร”

(๔) ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้มีพระบรมราชโองการประกาศรวมพนักงานอัยการหัวเมืองกับอัยการกรุงเทพฯ เป็นกรมเดียวกัน เรียกว่ากรมอัยการ ขึ้นอยู่ในกระทรวงยุติธรรม ประกาศพระบรมราชโองการฉบับนั้นให้เหตุผลว่า “พนักงานอัยการเวลานี้ (คือใน พ.ศ. ๒๔๕๕) ยังแยกย้ายกันอยู่หลายกระทรวง สมควรที่จะรวมอยู่ในกระทรวงเดียวกัน เพื่อให้ทำการสะดวกแก่ข้าราชการยิ่งขึ้น”

(๕) ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้มีพระบรมราชโองการประกาศรวมการปกครองท้องที่และแบ่งปันหน้าที่ราชการระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงยุติธรรม และในประกาศฉบับนั้นได้อโอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมมาขึ้นในกระทรวงมหาดไทย โดยให้เหตุผลว่า “เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติการถนัดขึ้น

ปัญหาที่ว่ากรมอัยการควรสังกัดกระทรวงมหาดไทยหรือกระทรวงยุติธรรม

ถ้าสังกัดกระทรวงมหาดไทยจะได้ประโยชน์ในแง่ที่ว่า พนักงานอัยการจะได้เป็นที่ปรึกษากฎหมายของผู้ว่าราชการจังหวัด และข้าราชการฝ่ายปกครอง ซึ่งเหตุผลนี้มีปรากฏชัดในพระบรมราชโองการฉบับ พ.ศ. ๒๔๖๕ แล้ว

ถ้าสังกัดกระทรวงยุติธรรม ก็เป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ราษฎรมากขึ้น เพราะกระทรวงยุติธรรมไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน และไม่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองท้องที่ ฉะนั้น ราษฎรจึงมั่นใจได้ว่า กระทรวงยุติธรรมจะไม่ใช้อิทธิพลบีบบังคับพนักงานอัยการให้ฟ้องคดีตามความต้องการของฝ่ายปกครอง ทั้งพนักงานอัยการเองก็วางตนเป็นคนกลาง เพื่อรักษาความยุติธรรมได้ดียิ่งขึ้น ส่วนข้อที่เกรงไปว่าจะเป็นการฟ้องคดีเองและพิพากษาคดีจะไปอยู่ในมือกระทรวงยุติธรรมกระทรวงเดียวนั้น ในด้านการพิจารณาพิพากษารรคดีกระทรวงยุติธรรมก็ไม่สอดคล้องไปเกี่ยวข้องกับผู้พิพากษาอยู่แล้ว และตามกฎหมายก็ย่อมไม่สอดคล้องกับงานของพนักงานอัยการเช่นเดียวกัน ในประเทศเยอรมันและฝรั่งเศส อัยการก็สังกัดกระทรวงยุติธรรม

(นายหยุด แสงอุทัย)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา